

Notat

Til **Folketingets Europaudvalg**

Fra

Dato **18. maj 2010**

Landbrugs- og fødevarerektorens rolle i Europa 2020-strategien

Med Danmarks fremtrædende position indenfor landbrug, fødevarer og bioteknologi, er det kun naturligt, at det også fremover bliver et dansk satsningsområde. Der udestår under alle omstændigheder en stor udfordring med at sikre en fortsat stigende fødevarerproduktion uden at belaste klima og miljø.

Helt generelt bidrager landbrugs- og fødevarerektoren med værdiskabelse, eksportindtægter og arbejdspladser, og der ligger et stort vækstpotentiale indenfor en række af de nye udfordringer omkring klima og miljø. Hvis dette potentiale skal udnyttes er det vigtigt, at sektoren tænkes ind i Europa 2020-strategien.

I dette notat giver vi et bud på en lang række af de områder, hvor landbrugs- og fødevarerektoren naturligt bidrager til Europa 2020-strategien.

Europa 2020-strategien skal implementeres både på nationalt plan og på EU-plan, dels gennem de 7 flagskibsinitiativer for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst, og dels gennem de integrerede nationale retningslinier.

Der er et stort overlap mellem flagskibsinitiativerne og de integrerede retningslinier, og derfor vil de her blive behandlet under et.

Forskning, udvikling, innovation

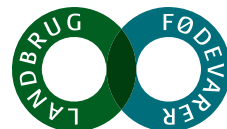
Forskning, udvikling og innovation er beskrevet i flagskibsinitiativet "Innovation i EU" og i Kommissionens retningslinie nr. 4 i de integrerede retningslinier.

Vi har følgende kommentarer:

Overordnet set er det vigtigt at arbejde med forskning og udvikling af nye metoder, systemer og teknologier, der kan optimere produktionen og nedsætte klima- og miljøbelastningen.

Forskning til fremme af ressourceeffektiv og markedsefterspurgt produktion

Det er essentielt at være både ambitiøs og realistisk til udfordringen i at fremtidssikre en bæredygtig fødevarer- og landbrugsproduktion. Det gælder i forhold til at imødekomme

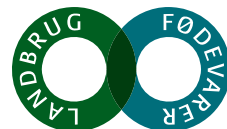

behovet for stigning i den globale fødevarerproduktion, som bør være et centralt emne at fokusere på som integreret del af vækststrategien for Europa 2020. Hertil kommer behovet for, at udvikle samfundet til at være mindre afhængigt af fossile ressourcer.

- Der er behov for udvikling, der understøtter en fødevarerproduktion tilpasset klimatiske ændringer med fokus på barrierer af ressourceknaphed. Forskning i fx plante-forædling er bare et af de centrale emner, der knytter sig til at fremtidssikre og gearere fødevarerproduktionen.
- Et andet stort og vigtigt tema er det biobaserede samfund, hvor landbrug og fødevarerindustrien ikke kun bidrager til samfundet via fødevarerproduktion, men også spiller en vigtig rolle som leverandør af energi og biomaterialer, herunder via egentlige bioraffinaderier. Udviklingen af en biobaseret økonomi rummer så store perspektiver, at det burde være et flagskibsinitiativ i sig selv og ikke kun et punkt under en "pind" på en længere liste.
- Styrk økologisk forskning, forsøg og udvikling på alle niveauer. Der skal være et mangfoldigt og innovativt miljø omkring økologien. Forskning i udvikling af økologiske systemer, der kan kombinere store rentable og velstyrede enheder med lav miljø-belastning og høj dyrevelfærd. Udvikling af nye økologiske produkter, der indbygger klima- og miljøhensyn og sundhed hele vejen gennem produktionskæden.
- Det er grundlæggende for understøttelse og indfrielse af Europa 2020 vækststrategien, at der allerede nu satses massivt på videnskabsbygning til de udfordringer Europa står overfor, og som også strækker sig længere end 2020 strategiens virke. En ambitiøs prioritering af forskning, udvikling og innovation på landbrugs- og fødevarerområdet bidrager både på kort og lang sigt til 2020-strategiens tre prioriteter; *intelligent* -, *bæredygtig*- og *inkludativ vækst*. En del af denne prioritering kunne på EU-niveau også omfatte udarbejdelsen af et nyt forsknings rammeprogram, som udelukkende er fokuseret på landbrugs- og fødevarersektoren.

Joint programming (JP). Europa 2020 er en samlet vækststrategi for europæiske medlemslande. Ved at identificere store tværgående forskningstemaer, der løfter flere sektorer samtidigt opnås både synergi i forskningen og samtidigt en ballast til at opnå kvantespring, der giver bred og lang-sigtet pay off.

- Der er fx behov for et løft inden for produktionsteknologi – eksempelvis indenfor fødevarerforarbejdning og nye konverteringsteknologier til sikring af en effektiv udnyttelse af ressourcerne til flerstrengede formål, der vil give effekt på industriens produktivitet og konkurrenceevne. Konverteringsteknologi (biomasse til energi) favner bredt fra biogasanlæg til udnyttelse af energi i spildevand og af husdyrgøddning, som har mange afledte gevinster – såsom reduktion gyllens lugtgener til produktion af bioethanol fra halm og andre restprodukter. Fælles gælder, at der som hovedregel er tale om konvertering og udnyttelse af ressourcer i rest- og affaldsprodukter til energi.
- JP understøtter også anvendelsesorienteret forskning og knytter den offentlige og erhvervsbaserede forskning tættere sammen. Ifølge Forsknings- og Innovationsstyrelsens rapport "Produktivitetseffekter af erhvervslivets forskning, udvikling og innovation" giver forsknings og udviklingsaktive virksomheder, der har samspil med offentlige vidensinstitutioner 15 pct. større produktivitet per medarbejder end forsknings- og udviklingsaktive virksomheder, der ikke har samspil med offentlige vidensinstitutioner.

Revurder SMV tanken under hensynstagen til, at både små og store virksomheder fortsat skal være konkurrencedygtige i en globaliseret verden. EU kommissionen har ofte fokus på SMV'er. Der bør være en naturlig afbalancering imellem store og små virksomheder. Det er ofte de store virksomheder, der reelt har kapacitet og evner at satse ambitiøst på forskning og innovation. Resultater opnået her vidensspredes ofte hurtigt til mindre virksomheder, der således også opnår udbytte heraf.

Digital økonomi

Digital økonomi er beskrevet i flagskibsinitiativet "En digital dagsorden for Europa" og i Kommissionens retningslinie nr. 4 i de integrerede retningslinier.

Vi har følgende kommentarer:

En god og velfungerende infrastruktur er et vigtigt fundament til at skabe grobund for vækst. Det gælder ikke mindst i EUs yderområder, hvor landbrugs- og fødevarerektoren har en stor del af sine aktiviteter. Derfor kan vi kun bakke op om en styrkelse af den digitale infrastruktur i Europa. Ikke mindst er høj-hastighedsinternet en central forudsætning for at skabe en sund erhvervsudvikling i landdistrikterne.

Ressourceeffektivitet og drivhusgasudledning

Ressourceeffektivitet og drivhusgasudledning er beskrevet i flagskibsinitiativet "Et Ressourceeffektivt Europa" og i Kommissionens retningslinie nr. 5 om "Forbedring af ressourceeffektivitet og reduktion af drivhusgasudledninger" i de integrerede retningslinier.

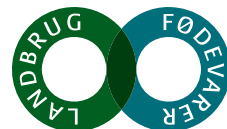
Vi har følgende kommentarer:

Udvikling af en ressourceeffektiv, bæredygtig og konkurrencedygtig økonomi nævnes i 2020 strategien som forudsætningen for bæredygtig vækst. Det fremhæves, at bæredygtig vækst vil støtte EU i bestræbelserne på at klare sig i en verden med stadig mindre tilgængeligt fossilt kulstof. Dette ligger i forlængelse af den danske regerings mål. Regeringen har i sit debatoplæg til mødet i Vækstforum 25.-26. februar 2010 understreget, at det langsigtede mål er fossil uafhængighed.

Det er vigtigt at få fremhævet, at de fossile kulstofressourcer ikke kun er brændsler, men også råvarer til fremstilling af en lang række andre produkter. Reel bæredygtig, fossil uafhængighed kræver udvikling og implementering af en lang række biomaterialer til substituering af fossilt baserede materialer. I Danmark har Det Rådgivende Udvalg for Fødevarerforskning (RUFF) i deres strategiske redegørelse om fremtidens forskning i fødevarer, nonfood og foder fra juli 2006 peget på, at fremtidens fødevarerektor skal forstås langt bredere end produktion af og forbrug af fødevarer.

Anvendelse af biomasse til energiproduktion er et aktuelt eksempel på dette, men som det beskrives i redegørelsen fra RUFF er der på globalt plan en stærk udvikling hen imod en biobaseret økonomi, hvor ikke kun energi men også kemikalier, lægemidler og materialer produceres ud fra biomasse. Dette perspektiv for landbrugs- og fødevarerektoren bør have en meget mere fremtrædende plads i 2020 strategien.

Der er fortsat et meget stort vækst- og beskæftigelsespotentiale i fremme af udbygningen med vedvarende energi, særligt bioenergi. Ikke mindst i relation til klimaforandringer og forsyningsikkerhed kan bioenergi spille en betydelig rolle.

Svaret på et *ressourceeffektivt lav-emissionssamfund* er udviklingen af det biobaserede samfund:

- Fremtidens samfund skal være bæredygtigt og uafhængigt af fossile brændsler. Det globale befolkningstal stiger med 50 pct. i 2050, derfor skal vi øge fødevarerproduktionen og på samme tid bruge biomasse til at producere materialer og energi. Den største udfordring er at producere fødevarer nok til flere og flere mennesker, uden at øge påvirkningen på miljø og klima.
- Der er vigtige perspektiver i anvendelsen af rest-produkter fra landbrugs- og fødevarerproduktionen til energi. Der skal skabes værdi af vores affald: Meget biomasse der anses som affald i en proces, kan anvendes som råmaterialer i en anden proces.
- Der må også tænkes i mere lukkede kredsløb for at sikre genbrug af vores næringsstoffer, som gødning for planterne. Det er specielt nødvendigt for så vidt angår fosfor, som er en begrænset ressource, hvor de totale globale reserver kun kan dække behovet 60-80 år frem i tiden.
- Anvender vi således biomassen mere ressourceeffektivt, kan biomasse danne baggrunden for et lav-emissionssamfund, hvor biomasse har erstattet anvendelsen af fossile materialer i energisektoren, medicinalindustrien, byggeindustrien m.v.

Dertil kommer en række øvrige punkter:

- Et væsentligt element for at opnå energi- og miljømæssige resultater er brugerdreven innovation frem for krav.
- Et velfungerende indre marked for energi er afgørende for at sikre konkurrencedygtighed for virksomhederne.
- I forhold til fremme af grøn teknologi og innovation på transportområdet er biobrændstoffer vigtige at nævne, da det i øjeblikket er det eneste reelle alternativ til at sænke transportsektorens udledning af drivhusgasser.
- Eksisterende lovgivning skal sikre ens vilkår mellem EU-landene. Eksempelvis er det overordentlig vigtigt, at beskatning af CO₂ skal være ensartet i EU-landene, så der sikres lige EU-vilkår, såvel som der skal samtidig tages højde for virksomhedernes eksportkonkurrenceevne i forhold til tredje lande.
- Kommissionens handlingsplan for bæredygtigt forbrug og produktion er et skridt i den rigtige retning til at give bæredygtighed en mere fremtrædende rolle i EU. Der skal skabes de rette betingelser og incitamenter for at fødevarerhvervet kan tage sit ansvar for at sikre en bæredygtig udvikling i hele værdikæden.

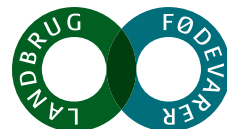
Erhvervs- og industripolitik

Erhvervs- og industripolitik er beskrevet i flagskibsinitiativet "Et En industripolitik for en globaliseret verden" og i Kommissionens retningslinie nr. 6 om "Forbedring af erhvervslivets og forbrugernes rammevilkår og modernisering af det industrielle grundlag" i de integrerede retningslinier.

Vi har følgende kommentarer:

Ensartede rammevilkår for konkurrenceevne og for implementering af ny viden.

Udvikling og innovation i form af at udnytte nye teknologier og forbedre produktiviteten og konkurrenceevnen er centralt for at opnå de opstillede mål for vækst i Europa 2020-strategien, herunder nye differentierede produktionsmetoder, såsom fx økologi, der ska-

ber øget værditilvækst i produktionen og yderområderne. EU og samfundet skal kvittere for økologiens positive effekter via målrettede prioriteringer, støtteordninger, tilskud mv.

- Europa 2020-strategien og den udmøntende politik bør sigte på ensartede vilkår for lande til at udnytte og implementere ny teknologi fx GMO.
- Samtidig skal barrierer der begrænser innovationsevnen elimineres, fx rigide systemer, der langsommeliggør integration af produktionsteknologi designet til én specifik branche over i andre brancher.
- Samtidigt vil mindre bureaukratiske mærkningsregler for nye produkter fx på fødevarerområdet give bedre rammer og incitamenter for, at virksomheder innoverer og derigennem skaber vækst. Virksomhedsinnovation spredes og giver carryover effekt til det omkring liggende samfund og erhvervsliv.
- Sikre ens konkurrenceforhold, så der er fokus på ensartet fortolkning og implementering af fx økologi-regler samt sikre økologiens troværdighed og bæredygtighed.

Danmark har verdens tredjestørste landbrugs- og fødevarerklunge

Kommissionen ønsker at forbedre erhvervsklimaet og fremme klyngedannelse. Lad os i den sammenhæng minde om, at Økonomi- og Erhvervsministeriets forskningsenhed, FORA, i en rapport har påvist, at den danske landbrugs- og fødevarerklunge er verdens tredjestørste målt på antal beskæftigede. Samtidig er den danske fødevarerklunge er den bredest funderede på verdensplan, hvor Danmarks som eneste land ligger på top 20 indenfor de undersøgte produktkategorier, herunder landbrugsafgrøder, animalsk produktion og forarbejdede fødevarer.

- Derudover har landbruget og fødevarerindustrien betydning for en lang række andre erhverv. Fx produktion af landbrugsmaskiner, kemisk industri, byggeri, transport, uddannelse og forskning, medico-, biotek- og pharmaco-industrien, bioethanol, biogas, biomasse, banker og kreditselskaber, turisme, detailhandel osv.

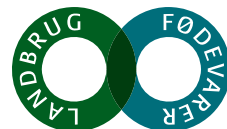
Et velfungerende indre marked

En vigtig forudsætning for vækst er et velfungerende indre marked i EU. Det bør derfor være et centralt element i Europa 2020-strategien at få re-lanceret det indre marked. Det er bl.a. vigtigt at fokusere på, ensartede konkurrenceforhold, ensartet fortolkning og implementering af regler, ensartede vilkår til implementering af ny teknologi, mindre bureaukratiske mærkningsregler og et velfungerende indre marked for energi

Konkurrenceevne på globalt plan

International konkurrenceevne er et centralt element i enhver vækststrategi. Globaliseringens stigende udfordringer stiller større og større krav til europæisk erhvervsliv. Der skal produceres mere, billigere, grønnere og med færre ressourcer.

- Landbruget og fødevarerindustrien tegner sig for ca. 20 pct. af Danmarks eksport og er således et af Danmarks vigtigste eksporterhverv. Samtidig spiller netop landbruget og fødevarerindustrien en vigtig rolle i skabelsen af et ressourceeffektivt Europa med fokus på miljø, teknologiudvikling udnyttelse af biomasse m.v.
- En række betingelser for, at danske fødevareraktører også kan få del i eksporten til de nye vækstmarkeder er til stede. Det handler om specialisering, effektivitet, eksporterfaring, markedsadgang (både praktisk, politisk og veterinært), risikovillighed og kvalitet.
- Men, Danmark er afhængig af internationale handelsaftaler. I forhold til de regionale, bilaterale aftaler er det afgørende, at Danmark ikke taber terræn i forhold til vore konkurrenter. Det er særligt vigtigt at have fokus på de asiatiske markeder, hvor der er et stort vækstpotentiale de kommende år.

- Fødevareområdet er genstand for særlige SPS-barrierer på de væsentlige vækstmarkeder. Aftalen om SPS standarder (Sanitary and Phytosanitary Standards) tager sigte på, at undgå urimelig brug af standarder for fødevarer sikkerhed samt dyre- og plantesundhed. Hvis dansk/europæisk eksports vilkår skal afbalanceres i forhold til internationale handelspartnere, er det vigtigt at SPS-standarder baseres på et videnskabeligt grundlag. Det betyder også, at vurderinger foretaget af Den Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet, EFSA, skal respekteres.

Beskæftigelse, uddannelse, social inklusion og fattigdomsbeskæftigelse

Beskæftigelse, uddannelse, social inklusion og fattigdomsbeskæftigelse er beskrevet i flagskibsinitiativerne "Unge på vej", "En dagsorden for nye kvalifikationer og nye job" og "En europæisk platform mod fattigdom" og i de af Kommissionens retningslinier, der omhandler beskæftigelse (nr. 7-10).

Vi har følgende kommentarer:

Uddannelse

Det er en grundlæggende forudsætning for at skabe værditilvækst i landbrugs- og fødevarerhvervets produkter og processer, at det er muligt at rekruttere kompetent, veluddannet arbejdskraft. Dette er der brug for både tidlig indsats i uddannelsesforløbet, fx naturfaglig undervisning i folkeskolen, fokus på høj kvalitet i de grønne uddannelser, og udvikling af stærke og målrettede universiteter også på fødevareområdet.

Uddannelserne skal tilvejebringe færdiguddannede, der tilgodeser såvel primær producenterne, som virksomhedernes behov for kvalificerede medarbejdere og selvstændige. Det være sig inden for produktion, rådgivning, forskning og udvikling, lige så vel, som det er nødvendigt med veluddannet arbejdskraft i lovgivende og kontrollerende organer.

Arbejdspladser i udkantsområderne. Fødevareerhvervet kan bidrage med flere arbejdspladser. Erhvervet har brug for både ufaglærte, faglærte og højtuddannet arbejdskraft. Det gør sig især gældende i udkantsområderne, hvor landbruget i forvejen er hårdt ramt af den økonomiske krise.

- Med sin naturlige tilknytning til jorden – og dermed også de såkaldte udkantsområder – kan landbrugs- og fødevareerhvervet igen blive en motor for erhvervsudviklingen i områder, der ellers er ramt af økonomisk tilbagegang og afvandring mod de store byområder.
- Alene indenfor de klimavenlige løsninger peger vi sammen med Novozymes og Rockwool på, at det danske samfund kan skabe hele 20.000 danske arbejdspladser indenfor fødevare-, transport-, og byggesektorerne.